

अङ्कयोजना उत्तरसङ्केताश्च

कक्षा - दशमी

संस्कृत (2023-24)

समय: - होरात्रयम्

सम्पूर्णाङ्काः - 80

अवधातव्यम् -

1. अङ्कयोजनायां प्रदत्तानि उत्तराणि निर्देशात्मकानि सन्ति । प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि सन्दर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति ।
2. आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु यद्यपि स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्रः अतिरिक्त-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय निर्णयः कर्तव्यः । यथा पठितगद्यांशे त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरलेखनम् अभीष्टं परं छात्रः यदि चतुर्णां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि तत्र केवलं प्रथमत्रयाणां प्रश्नानां न अपितु यानि उत्तराणि उत्तमानि सन्ति तेषां मूल्याङ्कनं करणीयम् ।
3. यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखन-समये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः ।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः ।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः ।

खण्डः 'क' अपठितावबोधनम्

10 अङ्काः

1. अपठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :-

(अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

- i. संस्कृतम् / संस्कृतभाषा
- ii. संस्कृते
- iii. रामायणम्

2×1=2

(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्)

- i. प्राचीनसाहित्यं पठितुं संस्कृतस्य अध्ययनम् आवश्यकम् ।
- ii. संस्कृतभाषायां वेदज्ञानं वर्तते ।
- iii. प्राचीनकाले जनाः संस्कृतभाषां वदन्ति स्म ।

2×2=4

(स) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत ।

संस्कृतभाषा, संस्कृतभाषायाः महत्त्वम्
छात्रस्य उत्तरं दृष्ट्वा छात्रहिताय समुचितः निर्णयः करणीयः ।

1

	प्रस्तुतश्लोकः पाठ-12 “अन्योक्तयः” इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य श्लोकस्य हिंदीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+3=4 अङ्काः प्रदेयाः।	
5.	<p>सूक्तयोः भावार्थलेखनम् :-</p> <p>प्रदत्तसूक्तिषु मात्रद्वयोः सूक्तयोः भावार्थं हिन्दीभाषया लेखनेन पूर्णाः अङ्काः 2+2=4 प्रदेयाः।</p> <p>अथवा</p> <p>अन्वयस्य रिक्तस्थानपूर्तिः :- (उत्तराणि)</p> <p>1) प्रथमः 2) विदुषां 3) प्राणभ्यः 4) सदाचारं</p>	<p>2×2=4</p> <p>अथवा</p> <p>4×1=4</p>
6.	<p>पठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :-</p> <p>(क) जनः निर्धनः आसीत् । (ख) जनः भूरि परिश्रम्य वित्तमुपार्जितवान्। (ग) तनयः छात्रावासे निवसन् अध्ययने संलग्नः समभूत् । (घ) जनः स्वपुत्रं एकस्मिन् महाविद्यालये प्रवेशं दापयितुं सफलो जातः ।</p>	3×1=3
7.	<p>पठितश्लोकाधारित-उत्तराणि :-</p> <p>(क) अश्वः धावने वीरः भवति । (ख) भारस्य वहने खरः वीरः भवति। (ग) संसारः खलु विचित्रः ।</p>	2×1=2
8.	<p>रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)</p> <p>उत्तराणि :-</p> <p>(क) काम् (ख) कानि (ग) के (घ) कुत्र</p>	3×1=3
9.	<p>प्रश्नपत्रे लिखितश्लोकान् विहाय 'शेमुषी भाग -2' पुस्तकात् संस्कृतभाषया एकं शुद्धं श्लोकं लेखने 4 अङ्काः प्रदेयाः। त्रुटिपूर्णवर्तन्ये अङ्काः कर्तनीयाः।</p>	1×4=4
खण्डः 'घ' अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्		22 अङ्काः

10.	<p>(क) गुणसन्धेः अथवा व्यञ्जनसन्धेः परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ ।</p> <p>(ख) द्वन्द्वसमासस्य अथवा द्विगुसमासस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ ।</p> <p>(ग) कर्मकारकस्य अथवा सम्प्रदानकारकस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ ।</p>	<p>1×2=2</p> <p>1×2=2</p> <p>1×2=2</p>
11.	<p>यथानिर्दिष्टं शब्दरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :-</p> <p>i. बालकेषु ii. साधोः iii. नद्यौ iv. लतया v. केभ्यः vi. रामाभ्याम्</p>	4×1=4
12.	<p>यथानिर्दिष्टं धातुरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :-</p> <p>i. गच्छ ii. अपश्यताम् iii. प्रक्ष्यामः iv. स्वः v. सेवेथाः vi. पठामि</p>	4×1=4
13.	<p>उचितविभक्तिप्रयोगं कुरुत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) उत्तराणि :-</p> <p>i. पुत्राय ii. पुत्रेण iii. धनम् iv. नेत्राभ्याम् v. ग्रामम्</p>	4×1=4

14.	<p>अव्ययपदानां सहायतया रिक्तस्थानानि पूरयत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)</p> <p>उत्तराणि :-</p> <p>i. अपि</p> <p>ii. एव</p> <p>iii. सदा</p>	2×1=2
15.	<p>उपसर्गान् पृथक् कृत्वा लिखत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)</p> <p>उत्तराणि :-</p> <p>i. सु</p> <p>ii. अनु</p> <p>iii. वि</p>	2×1=2
खण्ड – 'ड' पाठाधारिताः बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः		16 अङ्काः
16.	<p>प्रदत्तवैकल्पिकचतुर्भ्यः उत्तरेभ्यः एकं शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत – उत्तराणि :-</p> <p>(क) (iii) सञ्चरणम्</p> <p>(ख) (i) तस्य + अपगमे</p> <p>(ग) (i) तुच्छैः जीवैः</p> <p>(घ) (iii) तत्पुरुषः</p> <p>(ङ) (iv) विपन्नम्</p> <p>(च) (i) सुचिरेणैव</p> <p>(छ) (ii) जलम्</p> <p>(ज) (iii) वक्रम्</p> <p>(झ) (iii) वोढुम्</p> <p>(ञ) (i) शतृ</p> <p>(ट) (iii) 99</p> <p>(ठ) (iii) पञ्चविंशतिः</p> <p>(ड) (ii) प्रवासः</p> <p>(ढ) (i) उदात्तरम्यः</p> <p>(ण) (iv) पञ्च</p> <p>(त) (iii) षड्वादने</p>	16×1=16